

В. Бескорсий

ВИРАЗНІСТЬ ПРОСТОРОВИХ ЗВУЧАНЬ У ЗВУКОВІЙ ДОРІЖЦІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ

V. Beskorsyi

EXPRESSIVENESS OF SPATIAL SOUNDS IN THE SOUNDTRACK OF AN AUDIOVISUAL WORK

Просторове звукове поле є одним із зображально-виражальних засобів створення аудіовізуального тексту. Це поняття використовується в звукорежисурі та визначається як вдосконалена версія surround sound, тобто об'ємного звуку. За допомогою цього художнього прийому відбувається занурення глядача в атмосферу екранного твору, створюється ефект присутності та правдоподібності подій фільму. У звуковій доріжці аудіовізуального твору важливе місце займає музична фонограма. Просторова атмосфера звучання музики — елемент особливої емоційної виразності. В аудіовізуальному творі ця атмосфера звучання в художній єдності з драматургією надає вражаючі за силою впливу результати.

Різноманітність звукових планів, що відповідають зоровим — великому, середньому й загальному та їхнім поєднанням на екрані, велика кількість акустичних ефектів: реверберація, просте й багаторазове відлуння, ефекти магічного, космічного простору тощо, — все це створює особливе звукозорове середовище, у якому й сприймається фільм.

Сучасні багатоканальні звукові формати (Dolby Digital, Dolby Atmos) надають серйозні можливості для драматургічно осмисленої роботи режисера в просторі метадієгезису (рівень кінооповіді, що відображає суб'єктивні переживання та стани персонажа). Метадієгетичний простір створює важливий рівень аудіовізуальної оповіді, який допомагає глядачеві розкрити драматичну ситуацію через можливість «увійти» в психологічний і ментальний світ героя, зрозуміти внутрішню мотивацію його подальших дій. При цьому для кращого сприйняття глядачем, як в образотворчому, так і у звуковому ряді передбачається наявність чіткої межі між створюваним суб'єктивним простором і художньою реальністю.

Візуальне розмежування художньої реальності та суб'єктивного світу персонажа може здійснюватися через світлове і колірне рішення сцен: це може бути протиставлення кольорового та чорно-білого зображення, у суб'єктивному просторі — кольорова інверсія або переважне домінування в кадрі певного кольору.

Змінені суб'єктивна ситуація може передаватися за допомогою ракурсу, зміни точки зйомки, яка відрізняється від тієї, що була обрана в загальному стилістичному рішенні. «Внутрішній» і «зовнішній» простори можуть відрізнятися завдяки ефекту «суб'єктивної» камери — зміни точки зйомки на план «погляду героя», тобто коли відбувається зміна руху камери, що імітує траєкторію руху людського ока.

Відповідно, і у звуковій доріжці застосовується низка прийомів, що сприяють чіткішому розумінню глядачем просторових відмінностей у середині аудіовізуального твору, які більш повно розкривають художній та ідейний задум режисера. Один з таких прийомів, що набув поширення вже в перші десятиліття звукового кіно, — просторова обробка звуку. Спогади, сни, видіння, віртуальний світ казок і фантастики успішно означувалися особливими ефектами реверберації саме тому, що невідповідність акустики кадру зображеному на екрані простору

автоматично трансформувала звукову подію в інший, зумовлений контекстом драматургії уявний простір оповіді.

Просторові звучання, настільки характерні сьогодні для фільмів з фантастичною космічною тематикою (наприклад, «Назад у майбутнє», реж. Р. Земекіс, 1985, «Інтерстеллар» реж. К. Нолан, 2014, «Дюна» реж. Д. Вільнев, 2021, 2024 та ін.), стали обов'язковим елементом їхньої структури. «Космічна реверберація», як і інші просторові ефекти, синтезована музика й шуми широко використовуються не тільки у фантастиці, а й у реалістичній кінодраматургії. Вони передають поетичний, піднесений настрій окремих епізодів, створюють ефект просторової глибини кадру, навіть якщо він не досягнутий у зображенні.

Сучасні звукові формати відтворення звуку надають великі можливості для варіювання просторового звучання (фронт — оточення — псевдостерео — багатоканальне звучання, поліфонія семантичного матеріалу, яка підкреслена ефектами обробки кожного голосу тощо) і визначаються головним чином задумом режисера, стилістичним і жанровим рішеннями. У картині «Гаррі Поттер і Таємна кімната» (реж. К. Коламбус, 2002) у сцені «переходу» Гаррі Поттера на сторінки щоденника Тома Реддла візуалізація минулого стилізована під ефект чорно-білої кіноплівки. Спочатку минуле (і світ привидів) поєднуються в одному кадрі з теперішнім, розрізняючись лише колірним рішенням. Сцену супроводжує музика, що надає казкового та таємничого характеру. У момент, коли виникає розмова привидів, до реплік додано дещо перебільшену реверберацію.

Просторове мислення під час написання музики особливо необхідне композиторам, які працюють у сферах детективного, комедійного і, звісно, музичного фільму. Багатство й розмаїття акустичних відтінків звучання, що прийшло на зміну одноплановій монотонності музики, нехай навіть вона сама по собі й талановита, — процес, що розвиватиметься та удосконалюватиметься. Запорука його успішного здійснення вбачається в освоєнні всього арсеналу технічних засобів, що застосовуються при створенні аудіовізуального твору.

T. Suprun

**EINSATZ VON DROHNEN FÜR DIE AUFNAHME VON DYNAMISCHEN
ACTION-SZENEN: TECHNISCHE MÖGLICHKEITEN UND HERAUSFORDERUNGEN
(USING DRONES FOR FILMING DYNAMIC ACTION SCENES:
TECHNICAL OPPORTUNITIES AND CHALLENGES)**

T. Супрун

**ВИКОРИСТАННЯ ДРОНІВ ДЛЯ ЗЙОМОК ДИНАМІЧНИХ ЕКШН-СЦЕН:
ТЕХНІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ**

Im 21. Jahrhundert haben technologische Fortschritte die Filmproduktion erheblich verändert, insbesondere im Bereich der Aufnahme von Action-Szenen. Mit der Einführung von Drohnen begann eine neue Ära in der Filmproduktion. Drohnen bieten die Möglichkeit, komplexe Manöver durchzuführen, in begrenzten Räumen zu arbeiten und mit hoher Präzision zu filmen, was neue Möglichkeiten für dynamische Szenen eröffnet, die früher durch die Begrenzungen traditioneller Technologien eingeschränkt waren. Allerdings bringt der Einsatz von Drohnen in der Filmproduktion auch erhebliche Herausforderungen mit sich, die auf allen Produktionsstufen berücksichtigt werden müssen.